



همایش ملی فلسفه اخلاق

# مناسبات اخلاق و نظریه بازی‌ها

سیدهادی عربی (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)

محمدهادی زاهدی وفا (دانشگاه امام صادق علیه السلام)

محمدجواد رضائی (دانشگاه امام صادق علیه السلام)

مهدی موحدی بکنظر (دانشگاه امام صادق علیه السلام)

## ○ دانش اخلاق:

○ پژوهش‌های توصیفی

○ فلسفه اخلاق:

○ اخلاق هنجاری

○ فرااخلاق

مقدمه

۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

○ «فلسفه اخلاق، پژوهش در چیزی است که ارزشمند (Valuable) است، یا در چیزی که واقعاً مهم (Important) است، یا می‌توانم بگویم فلسفه اخلاق، پژوهش حول معنای زندگی است، یا در چیزی که زندگی را شایسته زیستن می‌کند یا پژوهش در راه صحیح زندگی است.» «به معنایی که شامل چیزی است که به عقیده من بنیادی‌ترین جزء آن، چیزی است که عموماً زیبایی‌شناسی نامیده می‌شود (ویتگنشتاین، ۱۹۶۰).»

## ◦ علم اقتصاد:

◦ انتخاب (Choice)

◦ مبادله (Exchange)

## ◦ بسترهای بروز انتخاب:

◦ گزینش فردی فارغ از انتخاب افراد دیگر (مثلاً در شرایط بازار رقابتی): موضوع تحلیل‌های متداول در علم اقتصاد

◦ انتخاب در موقعیت‌های تعاملی (امکان بروز رفتار استراتژیک، مثلاً معمای زندانی): موضوع تحلیل‌های متداول در نظریه بازی‌ها

		زندانی ۲	
		سکوت	اعتراف
زندانی ۱	سکوت	1, 1	5, 0
	اعتراف	0, 5	3, 3

### مقدمه

۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

# ○ عقلانیت (Rationality):

## ○ در فلسفه اخلاق:

- در مطالعات اخلاق هنجاری با اتکا به عقلانیت در پی دست یافتن به معیارهای مورد نظر هستیم.
- «فلسفه اخلاق بخشی از نظریه انتخاب عقلانی ( Rational Choice Theory) است (Rawls, 1971).»

## ○ در علم اقتصاد و نظریه بازی‌ها:

- مدل‌سازی رفتار انسان بر پایه انسان عقلانی
- اتکای غالب مطالعات و نظریات در علم اقتصاد و نظریه بازی‌ها بر نظریه انتخاب عقلانی است.

○ عدالت یا فلسفه اخلاق ذیل انتخاب عقلانی

○ نظریه بازی‌ها: مطالعه تعاملات بازیکنان عقلانی

### مقدمه

۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

## ○ مسئله:

- بررسی تأثیرپذیری برخی مطالعات در فلسفه اخلاق از مطالعات نظریه بازی‌ها
- ارزیابی انتقادی از پروژه «نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق»

۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

○ فرضیه: تغییر یا توسعه مفاهیم و شیوه‌های تحلیلی در نظریه بازی‌ها بر ظهور برخی نظریات در فلسفه اخلاق تأثیرگذار بوده باشد.

## ○ بررسی تاریخی:

○ ۱۹۴۴: نویمان و مورگنشترن در نظریه بازی‌ها و رفتار اقتصادی

○ بازی‌های با جمع صفر و راه حل حداکثرسازی حداقلها (Maximin)

○ ۱۹۷۱: رالز در نظریه عدالت

○ اصل تفاوت و تأثیرپذیری از ایده نویمان و مورگنشترن در یافتن تعادل

○ جدال میان رالز و هارزانی

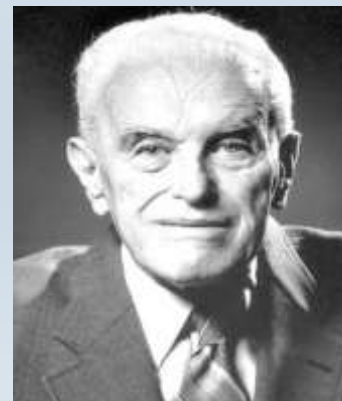
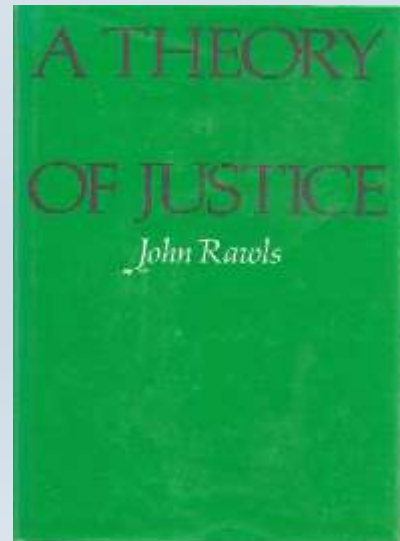
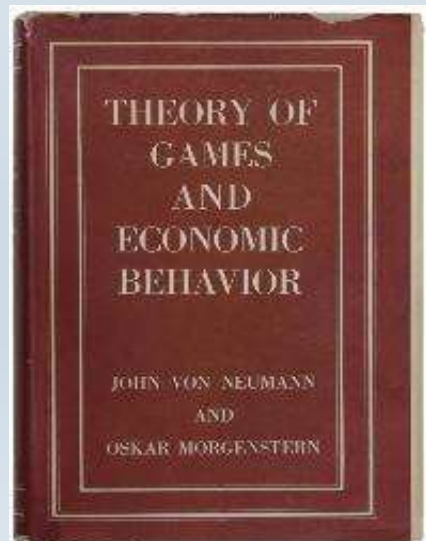
مقدمه

۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری



## مقدمه

### ۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

### ۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

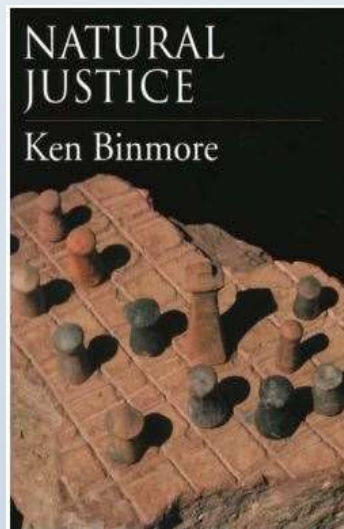
### ۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

### جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

- ۱۹۵۰: نش در مقاله *مسأله چانه زنی* و سایر نوآوری‌ها در نظریه بازی‌ها همچون راه حل کالای-اسموردینسکی (۱۹۷۵)
- ۱۹۸۶: گوئیر در *اخلاقیات براساس توافق*
- ارائه راه حل براساس مدل‌های چانه‌زنی در ابتدا متأثر از کالای-اسموردینسکی و در نهایت (۱۹۹۳) متأثر از نش



- دهه ۶۰ (۱۹۶۰-۱۹۵۰): قضیه عامه (Folk Theorem)
- یافتن استراتژی‌های تعادلی در بازی‌های تکراری
- ۱۹۹۴ و ۱۹۹۶: بینمور در نظریه بازی‌ها و قرارداد اجتماعی
- بهره‌گیری از قضیه عامه در تضمین پایداری قرارداد اجتماعی مدنظر خویش



مقدمه

۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری



مقدمه

۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

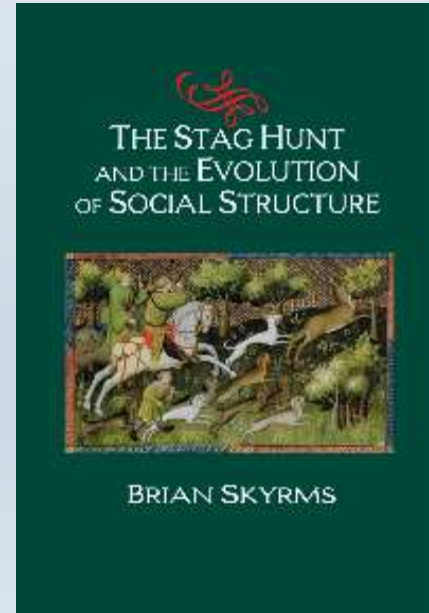
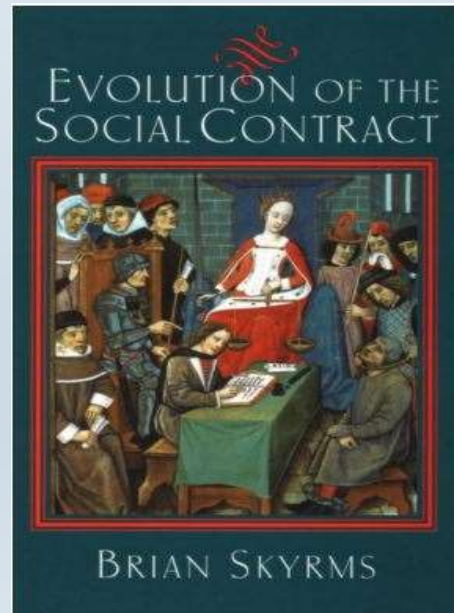
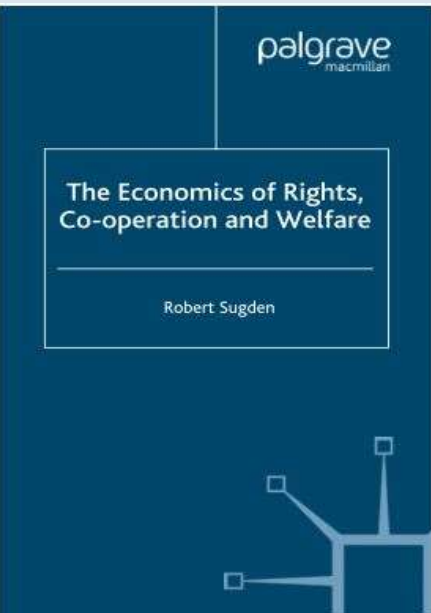
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

○ ۱۹۷۳-۱۹۷۲: نظریه بازی‌های تطوری

○ تغییر در برخی مفروضات و شیوه تحلیلی نظریه بازی‌های کلاسیک و ابداع مفهوم ESS

○ ۱۹۸۹: ساگدن و ۱۹۹۶ و ۲۰۰۴: اسکرمز

○ بهره‌گیری از چارچوب تحلیلی ن.ب.ت. برای تبیین هنجارهای اجتماعی، قراردادهای اجتماعی و مفهوم عدالت



## ۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

## ۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

## ۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

## جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

- «آیا نظریه بازی‌ها ابزار مناسبی برای فلاسفه اخلاق است؟»
- «آیا می‌توان به نظریه بازی‌ها به عنوان ابزاری خالی از محتوا نگریست که قابلیت به‌کارگیری توسط نظریات اخلاقی گوناگون را دارد؟»
- پاسخ در دو حوزه متفاوت:
- ۱. نظریه بازی‌های کلاسیک و فلسفه اخلاق
  - اختلاف نظر میان توصیفی بودن یا هنجاری بودن نظریه بازی‌ها؟
  - نظریه بازی‌ها اساساً یک نظریه هنجاری یا تجویزی است (Harsanyi).
  - اساساً توصیه بریث ویت در سخنرانی «نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق» بر همین پایه قابل درک است (۱۹۵۴).
  - کاستی‌ها:
    - پیامدگرا بودن (خودگروی یا فایده‌گرایی عمل محور) و مشکلات وارد بر آن
    - لزوم تخصیص مقدارهای عددی معنادار و نه صرفاً رتبه‌ای برای ارزشگذاری عایدی‌ها (مطلوبیت کاردینال/عددی در نظریه مطلوبیت انتظاری)
    - ترجمه ناپذیر بودن رفتارهای مبتنی بر نظریات رقیب اخلاقی چون تکلیف‌گرایی (Schelling, 1968) یا در نظر گرفتن نیت یا فضیلت

۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

## ۲. نظریه بازی‌های تطوری و فلسفه اخلاق

- کنار رفتن انتخاب انسانی و طرح اخلاق تکاملی و طبیعت‌گرایی
- نوعی پژوهش توصیفی برپایه سنتز میان ایده‌های داروینیستی و هیومی
- نه تنها توانایی محقق نمودن توصیه بریت ویت را ندارد که تمام انتقادات وارد بر اخلاق تکاملی بر آن وارد است.

۱. فلسفه اخلاق و نظریه بازی‌ها

۲. نظریه بازی‌ها به مثابه ابزاری برای فیلسوف اخلاق

۳. نجات فلسفه اخلاق از نظریه بازی‌ها

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

○ به طور صریح یا ضمنی، برخی ایده‌ها در حوزه اخلاق از ظهور نوآوری‌ها در نظریه بازی‌ها متأثر شده

○ نظریه بازی‌های کلاسیک: با نوع خاصی از انواع نظریات اخلاقی سازگار بوده و عملاً طرح بحث از مقولات و ایده‌هایی چون «فایده‌گرایی قاعده محور»، «تکلیف‌گرایی»، «نیت فاعل» یا «فضیلت‌مداری» در آن امکان‌پذیر نیست.

○ نظریه بازی‌های تطوری: به واسطه محدودیت‌ها در مفروضات و چارچوب تحلیلی، به یک معنا اساساً از حوزه مطالعات فلسفه اخلاق و مباحثی چون روایی یا ناروایی اعمال، خوبی یا بدی نتایج، فضیلت‌مندی یا رذیلت‌مندی ویژگی‌های شخصی یا خیر و شر بودن محرک‌ها و اراده عمل خارج می‌شویم.

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين